

KONTINUIRANO ETIKETIRANJE BOŠNJAKA

Amir Karić, Panislamizam u Bosni, Connectum, Sarajevo, 2006.

Pojava knjige pod naslovom *Panislamizam u Bosni*, autora mr. Amira Karića na pragu XXI stoljeća u značajnoj će mjeri utjecati na prestanak nasilnog panislamiziranja Bošnjaka odnosno njihovog etiketiranja i diskreditiranja, što traje već nekoliko stoljeća. Autor se u ovom vrijednom djelu fokusirao na XX stoljeće, tačnije prvu njegovu polovicu, kako bi argumentirano dokazao apsurdnost i neutemeljenost optužbi da su Bošnjaci bili zagovornici panislamizma u Bosni.

Osjećaj historijskog jedinstva zajednice vjernika ostaje živ i ne smije se zanemariti. On izražava, kako tvrdi *Marcel A. Boisard* u svome djelu *Humanizam islama*, jedno duboko vjersko osjećanje, uvjerenje o sudbinskoj zajednici, nadu u budućnost i jednu cjelovitu viziju svijeta. Ovo osjećanje, prije svega, duhovnog jedinstva islamskog ummeta ostaje prisutno u muslimanskoj kolektivnoj svijesti i, zahvaljujući tome, tvrdi spomenuti autor, nikada nije došlo do podjela na duhovnom planu.

Panislamizam posebno dolazi do izražaja u idejama muslimanskih vjerskih reformatora u vrijeme kolonijalnih osvajanja muslimanskog svijeta od strane imperijalističke Evrope. Kao otpor evropskom imperijalizmu i hegemonizmu muslimanski intelektualci pozivaju na buđenje nacionalne svijesti muslimana odnosno njihovo duhovno, ekonomsko i političko jedinstvo. Evropski kolonijalizam, s druge strane žestoko se protivi toj ideji, što je i razumljivo, jer panislamizam predstavlja prepreku njihovom ekspanzionizmu. I u Bosni i Hercegovini pod utjecajem islamskih reformističkih ideja, što je sasvim razumljivo, dolazi do oživljavanja nacionalne svijesti muslimana odnosno pokušaja njihovog zanimanja za stanje muslimanskog svijeta koji je u to doba bio izlo-

žen žestokim političkim, vojnim, ekonomskim i kulturnim pritiscima. Cinično izmišljanje panislamske opasnosti, kako tvrdi mr. Karić Amir, za evropske kolonizatore bio je samo izgovor za njihov pokušaj *provođenja civilizacijske misije*. Nije li danas ovaj izraz samo zamjenjen izrazima islamski fundamentalizam, ili još gore, islamski terorizam, koji sami po sebi izazivaju užasne osjećaje? Da su tvdnje autora tačne pokazuje i citat koji slijedi, citirano prema: *Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa*. Copyright © 2004 by The Gale Group, Inc. Kolonijalni projekat razotkriven je kada je Luis Masinjon (Louis Massignon) o njemu iskazao svoje mišljenje. On u Poricanju Berberizma (Disavowal of berberism) kaže: *“Motiviran religioznim osjećajima i naučnom radoznalošću, od 1909.-1913. godine odazvao sam se ocu od Foucaulda koji je na mene vršio pritisak da svoj život, kao i on, posvetim ovoj misiji s ciljem da se eliminiira arapski jezik i islam s područja Sjeverne Afrike u korist francuskog jezika i kršćanstva. Misija je imala dvije faze: oživljavanje berberskog jezika i tradicionalnog berberskog načina života, i, asimilacija (muslimana, berbera Sjeverne Afrike) putem superiornog jezika i prava, francuskog jezika i kršćanstva. Kao i svaki vjernik, sa velikim simpatijama sam posmatrao ove teze. Vjerovao sam u asimilaciju Kabilye regiona (Alžira) u francusko-kršćansku kulturu ponovnim oživljavanjem berberizma. Međutim, tada sam primjetio da će njihova deislamizacija poizvesti laicizam, a zatim, ksenofobični sjevernoafrički nacionalizam. Martyr nije realizirao sramotni plan (reafirmacije berberizma).”*

Ova je knjiga posebno vrijedna zato što predstavlja nastavak izučavanja reformistilčkih gibanja unutar islamskog svijeta u proteklim stoljećima sa posebnim osvrtom na uzroke i posljedice pojave panislamističkih ideja unutar tih reformističkih pokreta. Knjiga je podijeljena u tri poglavlja. U prvom poglavlju, Panislamizam i pojam islamskog jedinstva, autor nam daje povijesni presjek razvoja hilafeta. U drugom poglavlju, Razvoj panislamizma, autor nam nudi pregled pojave reformističkih pokreta u muslimanskom svijetu u XIX i XX stoljeću, govori o panislamističkim idejama odnosno glavnim protagonistima panislamizma, neopanislami-

zmu, Organizaciji islamske konferencije, fenomenu islamskih konferencija, isl. I na kraju, treće, najveće i najsadržajnije poglavlje, Panislamizam u praksi Bošnjaka, nudi iscrpan pregled pisane riječi i mišljenja Bošnjaka o ovoj temi.

Kada sam ovu knjigu preporučio jednom meni bliskom prijatelju koji voli čitati, (a zna i kritikovati) nisam bio iznenađen kada mi je nakon čitanja rekao: "Stvarno se ne sjećam kad sam zadnji put pročitao ovako lijepo napisanu knjigu. Obično nakon čitanja uočavam raznorazne zamjerke, pa i one tehničke prirode, ali ovom autoru se sem pohvale nema šta reći". Bilo mi je drago što sam mu poslije toga kazao kako je riječ o svršniku FIN-a koji je potom magistrirao na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu i koji trenutno intezivno radi na izradi doktorske disertacije na istoimenom fakultetu. Mr. Amir Karić se, sasvim sigurno može svrstati u red naših mladih intelektualaca čije vrijeme tek dolazi. Za čovjeka koji s lakoćom svoje misli prenosi na papir, što ovaj izvanredni prvijenac, Panislamizam u Bosni, nedvojbeno svjedoči, jednostavno se može predvijeti zavidna naučna karijera.

Sve čestitke izdavaču, Connectum, Sarajevo, za izvanredan dizajn i sve što se kod izdanje knjige može pohvaliti. Pa ipak, nekoliko rečenica o autoru, glavnom imam Medžlisa IZ-e Tuzla, mr. Amiru ef. Kariću, upotpunilo bi ovako lijepu sliku o autoru i njegovom djelu.

Osman KOZLIĆ

PSIHOLOGIJA RELIGIOZNOSTI

Šimun Sito Ćorić, Psihologija religioznosti, Slap Jastrebarsko, 2003.

Na samom početku knjiga plijeni svojom širinom u pristupu tako da čitalac može neopterećeno prolazi kroz retke koji ga vješto uvlače da sa pažnjom pronalazi smislove i sadržaja koji mu se nudi. Interesan je i način na koji autor objašnjava ključne pojmove sa kojima će se čitalac susresti. Dajući psihologiji kao znanosti mjesto koje joj pripada s obzirom na to da će nam ona biti dobar "alat" da objasni ljudsku religioznost. Autor ne propušta da naglasi neutralan pristup uvažavajući podjednako i vjernike i nevjernike. Naglašavajući da je religioznost predmet izučavanja psihologije, on je kao činjenicu promatra kroz istraživanja kako bi tu činjenicu na što kvalitetiji način pojasnio, ne ostavljajući prostora da se ona dovede u pitanje. Činjenicu da postoji i nereligioznost on koristi priliku da naglasi kako je u stvari riječ o jednoj pojavi. *Uistinu je stalno potrebno imati u vidu religioznost i nereligioznost, jer se i jedna i druga, unatoč apsolutno oprečnoj usmjerenosti, odnose na istu stvarnost ili "stvarnost", samo jedna s potvrdnim a druga s niječnim odgovorom.* Kao da je siguran u ishod naše reakcije na kraju čitanja ove knjige uvodi nas u problem ne zahtijevajući od nas da se unaprijed "opredjelujemo".

Iščitavajući dalje retke ove knjige zanimljivo je zapaziti nekoliko činjenica. Naglašen je prijateljski odnos znanosti i religije na istom zadatku. Psihologija se kao praksa rodila u okrilju religije kao prijeka potreba onih koji se bave odgajanjem ljudske duše. Vrlo je karakteristična misao preuzeta od (Stelzenberger) u kojoj veli: *Tko želi ljudsku volju odgajati i voditi je prema vrlinama mora poznavati zakone po kojima se ljudska duša u njegovu djelovanju ravna.* Ova rečenica mi se čini ključnom kod opredjeljenja crkve da svojim kadrovima psihološku izobrazbu stave u prioritet. Pa ipak iz ove knjige se može jednostavno vidjeti da se kroz cio njen tekst ne govori o nekim vjerskim obredima nji-